

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 19.

Sreda 6. marca 1929.

Leto IV.

Razredna ali socialna borba.

Najnovije dopolnilo zakona o zaščiti javne varnosti pravi tudi, da je prepovedana propaganda za razredno borbo. In tudi minister socialne politike je na zagrebški anketi izjavil, da se mora delovni čas za nameščence in otvarjanje delavnic in trgovin urediti tako, da ne bo škode za obrt in industrijo. To je torej glavna tendenca. Končno je dostavil, da za takozvano razredno borbo ne sme biti mesta.

Minister bi torej rad spravil v sklad vse različne interese raznih podjetniških in delojemalskih krogov, da bi narodno gospodarstvo uspevalo.

Iz zakona in izjave ministra pa ni povsem jasno, kaj razume pod izrazom razredne borbe. Če razume pod tem izrazom takozvano nasilno razlastitev, potem je to s stališča sedanjega vladarja razumljivo, ker hoče preprečiti boljševiško propagando.

Razredna borba ni namreč samo takozvani boljševizem, ampak vsaka borba za boljšo existenco socialno šibkejših slojev je razredna borba.

Obrtnik se bori proti tovarnarju, kmet se bori proti meščanom, mali posestnik proti veleposestniku, delavec se bori za mezdo, za varstvo, za enakopravnost itd. Vse to je tudi razredna borba, ki je utemeljena v družabnih razmerah in upravičena, ker ima vsak član človeške družbe naravno pravico, da se bori za svoje življenje, za svoj obstoj. Ta boj se vrši ali organizirano ali neorganizirano. Vršiti se vendar. Nad tem bojem, ker je naraven, tudi ni mogoča nobena zakonita kontrola, ki bi ga onemogočala.

Zdelo se nam je potrebno, da v pojasnilo novega zakona to povemo, ker smatramo, da ima vsak človek pravico zahtevati izboljšanje svojega socialnega položaja, vsak delavec pravico, zahtevati primerne eksistenčne pogoje in varstvo kakor vsi drugi državljani. Po našem mnenju je tu treba razlikovati med boljševiško razredno borbo in socialno borbo. Ta je namreč avtomatični proces družbe.

drugi način dela propagando ali stremiti za tem, da dela prepričanje ali razpoloženje pri drugih, da se kakšen del kraljevine SHS odcepi od celote, ali kot samostojna država, ali enota, ali da se priklopi kakšni drugi tuji državi, ali da se izpremeni današnja državna ureditev, ali sploh politični ali socialni red v državi, se bo kaznoval z ječo do 5 let.

Kdor s pisanjem, tiskanjem razširja napise, slike ali razglase, ali na katerikoli drug način prenaša lažne trditve z namenom, da bi izpostavil zasmehovanju državne ustanove, zakone ali naredbe, oblasti ali politični in socialni red v državi, se bo kaznoval z zaporom do 20 let in denarno kaznijo do 20.000 dinarjev.

Kdor s tiskom ali na kak drug način dela na razdor med plemeni ali družbenimi razredi, ali izziva razpoloženje za plemensko razcepjenost ali plemenski razdor, se bo kaznoval z zaporom do 1 leta in denarno kaznijo do 10.000 Din.

Kdor na način, omenjen v paragrafu 5, vrši propagando ali ustvarja razpoloženje, da se država ali samoupravne oblasti ovirajo v vršenju njihove naloge ali vobče v svojem delovanju, se bo kaznoval z zaporom do šestih mesecev in globo do 6000 Din.

Tretji del 4. člena se izpreminja in se glasi:

Kdor postane ali ostane član takega društva ali politične stranke, ali ga podpira, ali sicer s tiskom kaj stori, s čemer bi se pokazalo neprijetno navedb oblasti, izdanih po oddelku 1. tega člena, se kaznuje z zaporom šestih mesecev in denarno kaznijo 6000 Din.

Sedanji členi 3 do 21 postanejo čl. 7 do 25. Za postopanje v kaznivih dejanjih po novem členu 3. je pristojno drž. sodišče za zaščito države. Za dejanja po čl. 4., 5. in 6. so pristojna redna sodišča.

Zakon o zaščiti javne varnosti je s to dopolnitvijo precizno dovršen.

Zaščita stanovanjskih najemnikov.

S prvim majem poteče sedaj veljavni zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Iz priprav in izjav meščanskih listov kakor tudi v državi merodajnih krogov je razvidno, da se pripravljajo ukinitve tega zakona. Na široko in dolgo pripovedujejo, da je v Zagrebu 800, v Beogradu pa celo 1200 stanovanj praznih.

Društvo državnih nameščencev za Slovenijo je naslovilo na ljubljanskega župana dr. Puca z ozirom na to dejstvo tudi odprto pismo, v katerem dokazuje, kako predraga so stanovanja tudi v novih mestnih hišah. Zaradi tega je še potrebna zaščita stanovanjskih najemnikov. Župan dr. Puc pa dokazuje na drugi strani, da ima občina pri svojih hišah 1200 Din izgube, ki jo mora pokrivati mesto iz svojih sredstev, kar ni reelno gospodarstvo.

Številke so številke. Premetava se jih na različne načine, tako da končno ni pravega pregleda. Zato se mi ne bomo spuščali v številčni material.

Povemo pa, da je že župan s. dr. Perič hotel postaviti stanovanjsko vprašanje na zdravo bazo, toda takratni politični vplivi so to preprečili.

Jasno pa mora biti za nas, da stvar ni dobro izvedena, ker so ravno tisti krogi, ki danes slikajo težko krizo ljubljanske stanovanjske akcije, sokrivi, da je prišlo do nje. V Zagrebu, na Dunaju so tudi zidali stanovanjske hiše, pa je stanarina znatno nižja kakor v Ljubljani. Isti krogi so poročali, še pred tremi leti, da veljajo v Zagrebu stroški za stanovanje s sobo in kuhinjo okoli 35.000 Din, in je zaradi tega tudi najemnina lahko manjša. V Ljubljani se je zidalo zadnji čas v ugodnejših razmerah, pa so stanovanja dražja in še nad en milijon izgube ima mesto.

V Ljubljani se je zidalo, toda ne

z namenom, da se stanovanjska beda omili in ustvari regulator za najemnine, ampak le zaradi moralnega pritiska. Ali je bilo treba prodati akcijsko posojilo za milijonsko izgubo? Ali je potrebno, da se nove hiše mestu izplačajo v 15 letih? Ali je bilo treba zidati toliko velikih in razkošnih stanovanj? Vse to so stvari, ki govore za to, da se to vprašanje ni tretiralo v gorenjem socialnem interesu.

V 15 letih postanejo mestne hiše neobremenjena last občine. Hiše pa ne bodo služile svojemu namenu samo 15 let, ampak barake vsaj 50 let in hiše 100 ali 150 let.

Iz teh razlogov je nujno potrebno, da se amortizacijska doba raztegne vsaj na 40 ali 50 let, ter da se najde kritje za prispevanje k tej občinski lasti pri tistih, ki danes zahtevajo preoderuške najemnine.

Zagrebski list pripoveduje, da stanovanjski problem ne obstoja več ter da drugega namena zaščita stanovanjskih najemnikov ne more imeti.

Ne! To je zlobno zavijanje. Stanovanjski problem je tudi socialni problem, ker uradniški in delavski sloji absolutno ne morejo zmagovati s svojimi prejemki običajnih stanovanjskih najemnin. Celotno ljubljanska občina je odpovedala mnogim strankam stanovanje, med katerimi jih je gotovo mnogo, ki nimajo sredstev, da bi plačevali visoko najemnino. Stanovanjska beda je obenem iz tega razloga socialno zlo. In če so v Zagrebu in Beogradu (seveda tudi v Ljubljani in drugod) velika draga stanovanja prazna, je kriva cena. Ljudje pa morajo stanovati po barakah, kleteh, šupah, v hlevih itd., sploh v nehigijeničnih luknjah.

Ali ni to še večji problem; to je eden najvažnejših problemov današnje družbe!

Izpopolnitev zakona o zaščiti javne varnosti.

Kralj je podpisal dodatni zakon o zaščiti javne varnosti naslednje vsebine:

Po čl. 2. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi od 6. jan.

1929 pridejo kot čl. 3., 4., 5. in 6. te-le odredbe:

Kdor s pisanjem, tiskanjem, izdajanjem in razširjanjem knjig, listov, razglasov, plakatov ali na kateri

Daleč smo prišli!

Pot me je peljala po revirjih Trboveljske družbe. Mimogrede pridem mimo občinskega poslojca in pogledam na črno desko, kaj je zopet novega. Poleg drugih uradnih razglasov je tudi najnovejši, da so se osnovali razni odbori za nabiranje prostovoljnih darov in prispevkov, ki naj bi služili v pomoč najbednejšim v revirjih.

Poziv je sestavljen v najmarkantnejših besedah. Izraža vso grozoto bede, ki vlada v teh revirjih. Rudarji, možje, ki so v najhujši zimi žrtvovali svoje zdravje v prid splošnosti, leže doma bolni, starovpokojevalci umirajo od lakote, v mnogih družinah se kuha samo enkrat na dan. Otroci ne morejo v šolo, ker nimajo kaj obleči. Naš narod je v nevarnosti. Pomoč je nujna. Ne odganjajte prosilcev, ki bodo prišli prositi darov za te reveže. Taka je vsebina tega razglasa.

Čitam dalje, da vidim, kdo so ti dobrodušni ljudje, ki jim gre gorje prizadetih tako na srce. Kaj vidim? Ali naj verjamem svojim očem? Da, res! Med drugimi društvi in korporacijami vidim tudi Trboveljsko družbo. Nemogoče in vendar resnično. Začelo mi je mešati pojme. Trboveljska družba?! Trboveljska družba je med tistimi, kateri apelirajo v dnevnih stiske na dobrodelna srca? Res je pozdravljati vsako tako akcijo, ki gre za lečenjem ran svojemu bližnjemu. Ali da je Trboveljska družba med temi, tega moji, vsaj upam, da še normalni možgani, ne morejo zapostaviti.

Torej tista družba, ki je sama največji vzrok vsega zla in bede v revirjih. Tista družba, ki je v letu 1923 pogazila delavske zahteve po zviša-

nju obstoječih plač kljub dvomesečni borbi delavstva. Tista družba, ki je v letu 1926 zopet horondno znižala delavske plače. Tista družba, ki je v letu 1926 vrgla na tisoče rudarjev na cesto, med katerimi jih je na stotine, ki so bili vsled teže razmer predčasno upokojeni in ki bi še lahko desetletja opravljali produktivno delo, a se sedaj s to pokojnino ne morejo preživljati, še manj po njihove družine. Tista družba, kateri je pisec teh vrst na najboljektivnejši način obrazložil vse gorje prizadetih, a je imela za to gluha ušesa. Tista družba, ki je v letu 1927, ko je delavstvo spet zahtevalo povišanje plač, izjavila, da je samo pod enim pogojem pripravljena na delno zvišanje plač — če delavstvo pristane na podaljšanje delovnega časa. Tista družba, ki se jo je predčasno prosilo, da bi se starovpokojevalcem priznal vsaj deputat! Tista družba, ki odklanja sprejem dosluženih vojakov nazaj v delo, ki morajo skrbeti navadno tudi za svoje roditelje, ki se s svojo pokojnino ne morejo preživljati. Tista družba, ki s svojim sistemom tira dan za dnem mnogo družinskih očetov na bolniško posteljo. Tista družba, ki je na podlagi zgoraj navedenega pritirala gotove družine tako daleč, da se samo enkrat na dan kuha, da otroci vsled pomanjkanja obleke ne morejo v šolo!

In ta družba si upa danes biti med onimi, ki imajo namen lečiti rane najbednejšim. O ironija! Več ne morem reči. Plačajte rajši pošteno delo, a ne beračite!

Cenj. upravo pa prosimo, da pošlje list s tem dopisom na centralno ravnateljstvo Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani. A.

Madžarski absolutizem dozoreva?

Beli teror na Madžarskem traja že precej let. Diktator Bethlen je še vedno na krmilu. Omejevanje državljskih svoboščin in uveljavljanje izključno osebnih načel, s katerimi se korak za korakom jemlje vpliv parlamentu in izpodkopava inicijativo naprednejših načel, pa mora že po naravnem zakonu roditi vedno več nezadovoljstva in koncentracijo opozicionalnih sil. Ta naravni zakon nima izjem; če se posledice absolutistične politike ne pojavijo takoj, se pa pojavijo pozneje tem usodnejše.

»Prager Presse« z dne 2. tm. poroča o porajanju takega opozicionalnega duha na Madžarskem.

V opoziciji je bilo do sedaj le nekaj 15 meščanskih poslancev nepomembnih strank ali divjakov. V celoti je štela opozicija v najboljšem slučaju 37 poslancev, dočim je štela vladna večina zanesljivih 206 poslancev, v kateri je bila najzvestejša zaveznica takozvana gospodarska krščansko socialna stranka. Pravzaprav so to legitimisti, ki zahtevajo Habsburžana za kralja. Ta stranka je

postala z Bethlenovim režimom nezadovoljna, ki pa v tem pogledu ni enotna. Stranka šteje 32 poslancev; v opoziciji pa bi šlo le okoli 25 poslancev, in tudi v vladi bi ostali nje pristasi, in sicer najuglednejši.

Meščanska opozicija proti vladi bi potemtakem narasla na 40 poslancev. V opoziciji se pa že nahajajo 4 agrarci, 7 dosedanjih opozicijonalcev raznih naziranj, 2 košutovca, 2 divjaka in 14 socijalnih demokratov. Cela opozicija bi štela potemtakem okoli 62 poslancev in vladna večina bi se znižala od 206 na 181 poslancev.

Če bi bila ta opozicija iskrena, bi lahko delala Bethlenu več skrbi, kakor prejšnjih 37 opozicijonalnih poslancev, ki jih je Bethlen lahko ignoriral. Vendar pa ta opozicija po svojem bistvu ni iskreno opozicijonalna, to je, krščanske socijalce skrbe nove volitve, ki se bodo vršile prihodnje leto, ter so šli v opozicijo, da si olajšajo volilno agitacijo. Doslej so krščanski socijalci štiri leta podpirali vso reakcijo in tiranstvo Bethlena, zato so se začeli bati, da izgube vpliv med narodom, ki je v splošnem jako svobodoljuben in zavesten. Zaradi tega lahko imenujemo zaenkraf ta preokret v njih politiki navaden lov za mandati, sleparjenje volilcev.

Tudi socijal. demokratična stranka očita kršč. socijalcem dvojno

igro ter pravi, da stranka, ki je igrala tako žalostno pandursko vlogo več let, svoje politike iz iskrenih razlogov tako naglo ne more izpremeniti. Verujemo, da bi krščanski socijalci radi vrgli režim Bethlena, ali to le zato, da bi sami pridobili vladno ali pa več vpliva v njej.

V Bethlenovi vladi so bili krščanski socijalci pravzaprav le prostovoljni trabanti režima brez posebnega ugleda in vpliva. Zakaj Bethlen jim je, ko so zagrozili z opozicijo, s kategorično gesto predlagal, da naj izstopijo iz vlade. To je tem lažje storil, ker je del stranke (vsaj 7 poslancev) z ministrom vred ostal v vladi kljub pozivu na izstop iz vlade, in ker je slutil, da opozicijonalni poslanci nenadnemu preokretu krščanskih socijalcev ne zaupajo.

Ti znaki kažejo, da se je na Madžarskem pričel razkrajati dosednji princip diktature. Prvi pojavi so to, katerim morajo slediti po naravnem zakonu nadaljnje faze razvoja. Verjetno je, da bodo krščanski socijalci kapitulirali pred režimom, če ne prej, po volitvah. Uverjeni smo pa tudi, da bo to opozicijonalno gibanje seme novega gledanja na upravo države in da bodo pri bodočih volitvah dobile prave iskrene opozicijonalne stranke večje zastopstvo v parlamentu. Socijalna demokracija, ki se konsekvantno bori za ljudske pravice, ne bo na zadnjem mestu.

drugih glavnih točk že toliko uspela, da v kratkem podpišejo pogodbo v Parizu.

Koliko državnih uslužbencev ima država. Po državnem proračunu za leto 1929-30 je v državi 64.754 uradnikov, 33.944 zvančnikov, 11.695 slug, 32.775 dnevničarjev, 2345 namoščencev direkcije rečne plovbe, 11.861 podčastnikov, 8051 častnikov in 17.002 orožnika. Skupaj torej 183.424 oseb. Tu seveda niso všteta državna pridobitna podjetja.

Beograjski obrtniki so bolj pametni kakor slovenski. Beograjski obrtniki so osnovali že leta 1898 pokojninski sklad. Sklad se je izpočetka slabo razvijal. Danes pa ima 2 milijona 846.577.53 Din imetja. Pokojninskemu skladu pripada okoli 50 obrtnikov. Sklad je subvencioniran deloma tudi od države. Kakor vidimo iz tega vzgleda, je med prosvetljenimi obrtniki pri nas, ki se bore z besno stitastjo proti socijalnemu zavarovanju in onimi beograjskimi, ki sami snujejo tako zavarovanje, velika razlika.

Ukinjenje ljubljanskega vseučilišča? Zagrebški »Morgenblatt« je poročal, da se ljubljansko vseučilišče polagoma opusti. Ali je vest dovtip ali resnica, nam ni mogoče ugotoviti. Po tej vesti se že jeseni premestita montanistična (rudarska) fakulteta v Sarajevo, teološka (bogoslavna) pa v Zagreb. Medicinska fakulteta bi sploh prenehala. Pozneje bi se odpravili tudi še filozofska in pravna, da bi ostala v Ljubljani samo še tehnična fakulteta. Po redukciji teh fakultet naj bi se otvorili v Ljubljani trgovska in tehnična visoka šola z značajem akademije. — Te vesti oficijozni krogi preklicujejo, zaradi tega mislimo, da trenutno še niso aktualne; padla bo odločitev pri sklepanju o proračunu.

Grozni umori. V pragi je bil izpušen bivši sluga Cena bega, Zija Vučič, ki je umoril pred sodiščem Alkibijada Bebića, morilca svojega gospodarja. Ko se je vozil v Albanijo ter je v vlakcu pri Djakovci na progi Skoplje—Kos. Mitrovica vsled epileptičnega napada podivjal in streljal z revolverjem. Do smrti je ustrelil tri osebe, ranil pa tri. Razorožiti so Vučiča mogli šele, ko je izstrelil vse patrone.

V Zvezi narodov v Ženevi razpravljajo o manjšinskem vprašanju. Vprašanje pa dela silne težave ter ga bodo najbrže zopet odgodili. To je nov dokaz, da s sklepom miru ni bilo ustrezno načelu samoodločbe narodov.

Bolgarski kralj se ženj v Rimu. Ivana, hči italijanskega kralja se bo baje te dni zaročila z bolgarskim kraljem.

Predsednik Zedinjenih držav Herbert Hoover je dne 3. tm. prevzel posle. Hoover je rojen 10. avgusta

1874 kot sin kovača. V svojem četrtem letu je izgubil očeta, v sedmem pa mater. Z lastnim zaslužkom si je opomogel, da je absolviral visoko montanistično šolo. Po mišljenju je bankir in kapitalist.

Vatikanska banka. Vatikan kot suverena država se bavi z mislijo, da osnuje mednarodno katoliško banko, ki bo opravljala vse finančne posle cerkve.

Zlate obljube angleškega liberalca Lloyda Georgeja pred volitvami. Na Angleškem je pričela volilna borba. Voditelj liberalcev Lloyd George je imel shod pred 410 kandidati svoje stranke, na katerem je govoril o gospodarskem načrtu stranke in zagotavljal, da bo liberalna stranka v enem letu rešila gospodarsko vprašanje Anglije in spravila nezaposlenost na normalno stanje, ki je sedaj katastrofalno. Zlasti pa je važna Georgejeva izjava, s katero priznava, da je angleški vpliv v inozemstvu padel, kakor še nikoli v političnem življenju angleške države. — Seveda je vzrok padca ugleda iskati v kapitalistični politiki države, ki je ustvarila neznosne socijalne razmere. Na govor Georgeja bo odgovorila jasno delavska stranka.

Zakaj so se Zedinjene države udeležile svetovne vojne. Amerikanski demokrat in poslanec Herbert Clairborne Pell je objavil članek, v katerem pripoveduje, da Amerika ni bila prav nič navdušena za vojno in so jo v vojno pognali bankovni trusti. Ko je pa vojna pričela, je jela industrija, ki je v rokah trustov, zlasti Morganovega trusta, dobavljati vojni material Angliji in Franciji. Anglija in Francija sta se v vojni iz početka slabo branili, zato so se začele banke bati, da bodo centralne države Anglijo in Francijo premagale. Kapitalistični trusti pa imajo tudi svoje časopise ter so utelili v celno razpoloženje in prisilili vlado, da je poslegla v svetovno vojno. Kako slabo je bilo razpoloženje za vojno v Ameriki, dokazuje tudi to, da štirinajst dni pred koncem svetovne vojne Američani niso več volili demokrata Wilsona za predsednika. Sedanji predsednik Hoover, ki je nastopil svoje mesto pred par dnevi, je zastopnik velebank in trustov, torej pristaš tudi Morganovega koncerna. In ravno sedaj se vrše v Parizu reparacijska pogajanja, kjer je kot zastopnik Amerike imenovani Morgan. Morgan bo skrbel za to, da njegovih trusti in banke ne bodo trpeli in ne postali odvsnji. Zedinjene države se udeležujejo tudi posvetovanj Zveze narodov, toda le kot opazovalec, ki se absolutno nočejo podati v kakršnekoli obveze z drugimi državami; Zedinjenih držav pa ne more nihče prisiliti, da aktivno sodelujejo v Zvezi narodov, dokler jih bo vladala današnja hegemonija trustov in bank. V Zedinjenih državah ni političnega življenja. Američani inozemskih političnih razmer sploh ne poznajo, zato jih obvlada absolutistični kapitalizem. Na eni strani veliki kapital z ogromnim časopisjem, na drugi strani meščanstvo, ki ve o politiki le malo.

Papež pristaja na civilni zakon! To je gotovo največja senzacija, ki je v zvezi s paktom, napravljenim med Kvirinajom in Vatikanom. Res je, da je papež s tem aranžmanom, ki ga je napravil z Mussolinijem, mnogo pridobil. Mnogi se bavijo z vprašanjem, kateri od obeh pogodbenikov je več profitiral. Da bo moral plačati celo

Dnevne novice.

Delavstvo mora biti na straži. V sedanjem stanju državne uprave so interesi delovnih in nameščenskih slojev ravnatoko važne zadeve kakor ob času parlamentarizma in ustavnosti. Razlika je le ta, da sedaj ni javne tribune, kjer bi interesenti povedali svoje želje in zahteve. To pa ne more biti nikakršen razlog, da bi delovni sloji pozabili na svoje upravičene zahteve in na obrambo že pridobljenih pravic. S posebno pažnjo je treba zasledovati nasprotniško gibanje, ki ima več prilike, da uveljavlja svoje želje kakor delovni sloji. Čim se pojavi kakršnakoli akcija, ki ima namen forsirati poslabšanje socijalnega položaja delovnih slojev, je potrebno, da tudi delavstvo pojasni svoje stališče in ga sporoči na pristojna mesta in zagovarja svoje interese tudi v časopisju. Socijalni boj se vrši v družbi vedno, neprestano, tudi sedaj, ko nimamo ustave, zato je naša pravica, naša moralna dolžnost, da se poslužujemo sredstev, ki jih imamo.

Na socijalno politični anketi v Zagrebu dne 1. tm., ki ji je prisostvoval tudi minister socijalne politike dr. Drinković, so podjetniki pristali na osemurni delavnik v jamah in v rovih, v grafičnih strokah, v kovin-

skih livnicah, v steklarnah, v svinčeni fabrikaciji, pri živem srebru in spojinah. Za vse ostale obrate pa zahtevajo deseturni delavnik. Obrtnike, ki delajo brez pomožnih moči, se sploh izvzame iz zakona. Za trgovine zahtevajo delodajalci deseturni delavnik za pomožno osebje. Sedanje izjemne odredbe za delavnice, ki veljajo za Srbijo, Črno goro, Bosno in Hercegovino, pa naj se uveljavijo za vso državo, to je, obratovališča smejo biti odprta 12 ur na dan. To so v glavnem zahteve delodajalcev. Na anketi je govoril tudi minister dr. Drinković, ki je poudaril, da je njegova dolžnost, da spravi v sklad vse interese, toda ne na škodo obrti, trgovine, združništva in industrije. Potrebno je, pravi minister, da se iz našega življenja odpravi takozvana razredna borba, za katero ni mesta. — O poteku ankete bomo še pozneje poročali; ali zahteve in besede, ki so bile povedane na anketi že prvi dan, pokažejo povsem jasno stremljenje.

Vrhovni zakonodajni svet bo imel dne 14. tm. svojo prvo sejo, na kateri bo razpravljalo o ureditvi centralne uprave.

Prijateljska pogodba z Grčijo. Pogajanja med Grčijo in Jugoslavijo so glede solunskega pristanišča ter

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

92

Leo je čakal na Sonjo. Sprehajal se je hodeč gor in dol po ulici kraj samostanske cerkve. Tukaj jo je lahko našel vsak dan, ker je hodila k večernicam. Zvečerilo se je že. Delavec plinske tovarne je prizigal svetiljke, katerih plamen pa se je izgubljal ob svitu električnih žarnic, razpetih čez cesto in pot, po kateri so hodili ljudje. Svojih misli poln je hodil mimo njih. Za nikogar se ni zmenil, dokler ga ni vzdramil klic, zategnjen in proseč: »Ljudje božji, glejte, dajte siromaku...« eLo se je ozrl v tisto stran, kjer je stal v raztrgane tunje odet človek mlajših let. Roke in noge so bile pokvarjene, usta so bila nenaravno zavita. Kadar je stopil, se je zazibalo vse telo kakor na prožnicah. Prosil je in stegoval roke, toda nihče se ni zmenil zanj.

»Za božjo voljo, samo dinar! Nimam kaj jesti, nimam kam spat!« Leo je stopil k njemu, dal mu je dinar in ga nagovoril. 18 let je star. Brez očeta in matere. Očeta niti poznal ni. Ne ve, kdo mu je oče. Mater so mu ubili ob veliki demonstraciji 1919. leta, ki so jo organizirali nemški meščani za priključitev k Avstriji. Gospoda se je skrila v varno zavetje, delavske množice pa so šle na ulice. Zakaj? Glavni trg so napolnile do zadnjega kotička. Po kruhu so kričale in po avstrijski republiki, ker so letaki pisali, da je tam več kruha in svobode... Zato se niso hotele umakniti, ko je prišel oddelek vojakov v starih avstrijskih unifor-

mah, s slovenskimi kokardami na kapah. Iz množice je padel strel in to je bilo dovolj. Preveč. Vojaške puške so namerili nanje, oblak dima je puhnil iz njih, ogenj, pok... Množica je zbežala, na tleh, v mrzlem snegu pa je obležalo devet mrtvih in nekaj ranjenih... »Sredi množice sem bil, pri materi, ko je počila salva. Jezus Marija, je zakričala, zgrabila me je za roko in padla sva oba. Bežeči so šli preko naju in po nama. Onesvestil sem se. Sneg pa me je hitro vzdramil. Poleg mene je ležala mrtva mati. Zatulil sem, ko so prišli sanitetci po njo. Zavedal sem se, da sem izgubil vse. Pohabljen sem že od mladosti. Mati je skrbela zame. Delala je v tovarni. Od njenega pogreba naprej sem berač, nepridiprav, lump. Zadnjič so me zaprli, ker sem pri branjevki ukradel jabolko. Lachen sem bil... Po umazanem licu so tekla solze. Slabo oblečeno telo je drgetalo v jesenskem mrazu. Leo mu je dal deset dinarjev. Nato sta se poslovila. Nesrečnež mu je hotel poljubiti roko, ki pa jo je Leo naglo odmaknil. Ni mu bilo več, da bi čakal zunaj na Sonjo. Stopil je v cerkev. V temnem kotu se je naslonil na steber in mislil na dan smrti matere tega nesrečneža. Kar se je zgodilo pred petimi leti zimskega dne, je živo stopilo iz spomina...

... Ze med tretjo uro jih je zmotila godba, ki se je oglašila iz ulice. Vmes so slišali nemško petje in vzklike na Avstrijo. Nekaterih se je polotil nemir. V odmoru je završelo po hodnikih. Profesorji so morali razganjati zbirajoče se gruče študentov, ki so se med seboj živo pogovarjali. Antantina komisija je dospela v mesto. Raz streh vise »frankfurterce«, meščani in nahujskano delav-

stvo se zbira k demonstraciji. Zahtevajo priključitev k Avstriji brez plebiscita. To so bile bežne novice, ki so iz ulice prodrle v šolsko poslopje in razdisciplinirale dijake. Komaj so dočakali dvanaestjo uro. V dolgem sprevedu so krenili naravnost skozi Gosposko ulico na Glavni trg, kjer so bili nemški demonstranti... Nekateri profesorji so jim skrivno namigavali, da naj pojo narodne pesmi, na prsa pa si naj pripno narodne trakove. Nekateri so si napravili papirnate kokarde s pomočjo rdečega in modrega svinčnika. Ko so zagledali prvega možkega z nemškim trakom, so zaglali krik: »Dol s Švabi! Živela Jugoslavija!« Vedno več so jih srečavali. Leo je šel med prvimi. Na čelu povorke se je postavil in ko je prišla ženska s širokim nemškim trakom na prsih, se je Leo zakadil vanjo in ga strgal. Hotela ga je udariti, toda on je bil urnejši in se je umaknil s trofejo, ki jo je množica študentov sprejela s krikom in ploskom, da je padla ženska v histerično, onemoglo kričanje. Ob preseku ulice so srečali prvega slovenskega oficirja in ga pozdravili z gromkim: »Živela jugoslovanska vojska!« Nato so prišli v glavni del Gosposke ulice, kjer so bile po večini nemške trgovine. Raz hiš so visele nemške, štajerske in avstrijske zastave. Čim bolj so se bližali Glavnemu trgu, tem večja je bila gneča. Pred kavarno »Central« je stal dolg, močan človek, oborožen z veliko frankfurtsko kokardo. Zagnal se je med mladiče, toda ti so ga porinili nazaj, da se je moral osramočen umakniti. Tedaj je Leo zapel pesem tistih dni, ki so ji vzeli melodijo po avstrijskem signalu za juriš: »Dol s Švabi! Dol s Švabi! Nočemo jih več!...«

(Dalje prihodnj.)

italijanski narod, se samo ob sebi razume. Italija je bila od leta 1870. sprta s papeževim dvorom, ker je, kakor že povedano, papež odvezla posvetno oblast, ker ga je ropala dežele, za katero mu je sicer takoj nudila primerno odškodnino v denarju in hi mu gotovo bila rada dala še marsikako koncesijo, pa ni hotel vzeti ničesar iz same užaljenosti. Zato je država uvedla civilni zakon, kakršni sicer postojajo v mnogih evropskih državah. Vsak državljan se je moral tedaj civilno poročiti in če je hotel, se je poleg tega tudi še cerkveno poročil. Država ni priznavala cerkvenega in cerkev pa ne civilnega zakona, in to ne samo v Italiji, ampak povsod. Civilni zakon je ona smatrala kot da ga ni in kdor se ni cerkveno poročil, tega se je smatralo, da živi v konkubinatu. Avstrija je imela s svetlo stolico konkordat in država ni samo priznavala cerkvenih zakon kot veljaven, marveč je vsakega katoličana silila, da se je moral cerkveno poročiti. Sedaj pa se je zgodil čudež, da je namreč papež prelomil dogmo s tem, da je priznal civilni zakon. V pogodbi (konkordatu), ki je bila napravljena med papeževim dvorom in italijansko državo, je tedaj določeno, po kateri priznava država cerkveni zakon in nasprotno priznava cerkev civilni zakon, in to tudi za katoličane. Od sedaj se bo mogel pravoveren katoličan civilno poročiti in bo ostal zaradi tega lahko še nadalje »dober« katoličan; ne bo se ga moglo siliti na sedmi sveti zakrament, če ne bo hotel in tudi se mu ne bo moglo očitati, da živi v konkubinatu. To je nekaj novega in za zakrknjenega klerikalca naravnost nepojmljivega. Sedaj je samo vprašanje, če bo to veljalo samo za Italijo ali za ves katoliški svet. Če bo to samo izjema za Italijane, tedaj bomo vedeli, da je italijansko ljudstvo drago plačalo to pridobitev. Ker se sedaj pri nas v Jugoslaviji mnogo razpravlja — na merodajnih mestih — o novem verskem in medverskem zakonu, bi tedaj bilo dobro, da merodajni krogi to upoštevajo, in to tembolj, ker mi nimamo opraviti samo z eno vero, ampak imamo kar celo vrsto ver.

Tudi na Čehoslovaškem prejmejo železničarji izredno denarno pomoč. Čehoslovaške železniške strokovne organizacije so poslale k železniškemu ministru deputacijo, ki naj zahteva izredno denarno podporo za celokupno železniško osebje, ki je nujno potrebna železničarjem, ki so vsled silnega mraza ter snežnih kamalmit silno trpeli zdravstveno in tudi materialno. Po mnenju deputacije bi bil potreben znesek 100 milijonov Kč (170 milijonov Din). Deputaciji je bila principijelno zagotovljena podpora, vendar se bo moralo preje pri posameznih direkcijah izračunati, kolikoli bo skupna potreba. Pri tem je treba omeniti, da je bilo na čehoslovaških železnicah za kidanje snega itd. potrošenih 60 milijonov Kč. Železničarji so povsod zelo trpeli vsled izredne zime in gotovo ne najmanj pri nas. Uslužbenci so trpeli zunaj in doma, kajti mnogo jih je, ki niso bili niti s kurivom, niti s živim in tudi ne z obleko zadostno preskrbljeni. Poleg tega ni bilo treba naglasiti, da so ravno pri nas železničarji najslabše plačani, vsled česar so zimo mnogo huje občutili. Vendar pri nas ni duha ne sluha o kakih izrednih podpori, kakor so jo bili deležni avstrijski železničarji in kakor jo bodo tedaj tudi češki tovariši prejeli. In vendar se od naših železničarjev zahtevajo ravno iste dolžnosti kot od vseh ostalih v inozemstvu. Kaj pravi k temu naša železniška uprava?

Bogata katoliška cerkev. Dunajski listi vedo poročati, da je bilo v zadnjih mesecih prodanih mnogo posestev v Avstriji in tudi drugod ter da je povsod figurirala cerkev kot največji kupec. Tako je n. pr. prodal neki baron Lenzendorf nekemu cerkvenemu redu na Stajerskem svoje veleposestvo za 6,5 milijonov šilingov, to je 52 milijonov dinarjev. Na Dunaju kupuje duhovščina največje palače in največ posestev pa je pokupila mrtva roka na Slovaškem. Grof Teleki, znan madžarski magnat, je prodal velikanske gozdne komplekse v izmeri 40.000 oralov za 70 milijonov Din nemškemu malteskemu redu. Pa še eno tako posestvo je kupila cerkev tamkaj za ceno 72 milijonov Din. Pa naj še kdo reče, da je cerkev uboga!

Državni denar za prostitutke. Silni izpadi Pilsudskega na poljski parlament.

Dne 28. februarja je nenadoma prišel na sejo poljskega senata maršal Pilsudski ter začel takoj govoriti. Njegov govor je bil poln samih napadov na parlament ter njegovega prednika, vojnega ministra. Pilsudski je rekel, da je delo sejma neumno.

Potem je kritiziral prejšnji »veseli« vojni proračun, pri katerem se je kradlo ter defraudiralo. V postavki za vojaštvo je bil izdan denar za prostitutke in za pojedine, ki so bile prijane poslancem. To so bili zlati časi za gospode poslance. Ne le »prijateljice« gg. poslancev, marveč tudi politične stranke so se vzdrževale. Poljska je paradiz za vohune, pravi Pilsudski in ako sejm črta postavko dispozicijskega fonda, tedaj se vohunstvo potom sejma pospešuje. Pilsudski je končal s pripombo, da si je svest, da je šel daleč preko meje normalnega (morda dostojnega) govora, a to je namenoma storil. Nato je Pilsudski zapustil sejo. Drugi dan se je sejm (parlament) bavil z napadi g. Pilsudskega in je bilo stavljenih več interpelacij. Predsednik sejma, sodrug Dašinsky, je izjavil, da obžaluje, da ni Pilsudski navedel imen, oziroma napravil ovadbo, če kaj ve, saj bi to bila njegova naloga. — V resnici pa je Pilsudski jezen, prvič radi črtanja omenjenega dispozicijskega fonda, s katerim se razpolaga povsod brez kontrole, torej tudi lahko za take svrhe, kot jih je Pilsudski navajal. Drugič pa bi rad Pilsudski spremenil ustavo, potom katere bi on dobil več moči na račun parlamenta. Gospod ima pač precej lašističnega nagnenja. Pa so mu sodrugi že povedali, kako daleč sme!

Pazite, čitatelji! Ne dajte, da Vam uide današnji oglaš odličnega sredstva za pranje, a to je SCHICHT-ov »RADION«. — Hvaležni nam boste, če sami poizkusite.

Kultura.

Heinz Ludecke, Berlin:

Kapitalistični ali proletarski film?

(Dva nova ruska filma v Berlinu.)

Nemška in ameriška kapitalistična filmska industrija do danes ni še producirala filma, ki bi bil v kakršnemkoli oziru aktualen in ki bi dal povod za globlje duševne pretrese. Čas je že, da glasno protestiramo proti reakcionarnemu, zastupljajočemu in ljudstvu sovražnemu delu akcijskih družb, ki mislijo le na dobiček; gotovo pa je razveseljiv pojav kulturne aktivnosti nemških levo orientiranih krogov, da so se iz njih srede dvignile žive sile, ki skušajo prepričati, da bi ostal film še nadalje instrument kapitalističnih interesov.

Sicer ne moremo tajiti, da ne sodelujejo tudi pri kapitalistični filmski industriji umetniško visoko stoječe osebnosti, ki se jim včasih posrečijo dela, ki imajo v umetniškem in tehniškem oziru veliko vrednost. Toda, kaj naj pomeni, če vsebuje sentimentalna meščanska ljubezenska zgodba ali pa lažnjiv zgodovinski film nekaj vrednosti, kar se tiče učinka slik, prikaza in fotografске tehnike? Naša doba je prerisna, je prenapolnjena z življensko važnimi in odločilnimi vprašanji, da bi lahko prepustili film samo umetniškemu igračkanju in zabavi; kajti film je najbolj sposoben, da doprinese k rešitvi socialne krize. Med tem pa proglašamo filmska industrija za svojo dolžnost, služiti idolu, ki ga imenuje »okus občinstva«, in s to revo pretvezo skuša opravičiti ustvarjanje najbolj bedastega klča. Spoznanje, da mora biti vsaka prava umetnost sredstvo za vzgojo naroda in za dvig njegovega duševnega nivoja, to spoznanje ni še našlo nobenega odziva v razkošnih uradnih filmskih magnatov!!

Od filma, ki je gotovo najmodernejša panoga umetnosti, moramo zahtevati pred vsem resničnostno in umetniško prikazovanje aktualne vsebine in dejstev; vse to pa mora doseči film s sredstvi, ki so ravno zanj bistveni, t. j. z učinkovito fotografijo. To samo po sebi umevno zahtevajo, ki je obenem že bojni program proti buržuaznemu filmu, je uredniška doslej samo ruska filmska umetnost, ki jo predstavljata dve veliki imeni, in sicer: Eisenstein in Pudovkin. V Rusiji so ustvarili na kolektivnem temelju iz naroda in za narod nekoliko filmov, ki jih smemo prištejati k največjim umetniškim ustvaritvam naše dobe; ti filmi bi morali služiti filmski produkciji vseh dežel za zgled. Mladi Rusi se — v nasprotju s propadajočo meščansko umetnostjo — prav nič ne strahajo pred »tendencioznostjo«. Prav zato, ker nastopajo Rusi popolnoma očito in brez ozirov na dobiček za svoje ideale, imajo njihovi filmi živo prodorno silo in prav zato so prepoznani s tako polnokrvnim in resnično sodobnim ritmom! Najvišji zakon ruske filmske produkcije je: služba ideji in borba za socialno pravičnost. To vsebino pa oblikuje ruski film v modernostvarnem, nepatetičnem filmskem slogu, ki nastane iz skro neomejenih možnosti fotografske tehnike.

Najnovejša ruska filmska produkcija se ni dosegla popolnoma obeh mojstrskih del ruske filmske umetnosti: Eisensteinovega »Potemkina« in Pudovkinove »Mater« (ta dva filma so predvajali v Berlinu že pred daljšim časom). Pudovkinovo zadnje delo »Naval preko Azije« (Mešrabpom-film) ne izkazuje popolnoma one stilistične enotnosti in notranje sklenjenosti, kot jo imajo njegova prejšnja dela. Motiv filma je: Mongolijo tlači bela armada, ki pa jo revolucionarni narod prepodi. Ravno ta motiv pa je zapeljal Pudovkina, da slika preveč na široko mongolsko narodno življenje in zem-

„Pri nas je prijetno,“

pravi mlada gospa Mica. „Nikdar ne razburjam svojega moža z velikim pranjem in čiščenjem, vse to gre čisto mirno, ker RADION opere perilo sam v enem dopoldnevu.“

Varuje perilo!

ljepisne posebnosti. Na ta način nastanejo sicer zelo zanimive slike, ki so fotografirane z naravnost nezasiščeno tehniko, vendar izgubi film kot umetina s prenatučnim pokrajinskim slikanjem in s slikanjem človeških tipov na enotnosti. Vse te same po sebi čudovite slike, kot n. pr. o azijski stapi, sejmih kočuhovine in prazniških svetlišč ovirajo tempo, oslabljujejo učinkovitost filma in napravljajo iz njega čisto ne preveč posrečeno zmes poročila znanstvene ekspedicije in umetniških ter propagandnih namenov. — Konec filma, ki kaže, kako prežene narod tlačitelje, je — v nasprotju z drugimi naturalističnimi deli — simbolično ekspresionistično stiliziran. V filmu ne nastopajo nikakoli »stari«, marveč — kot v »Potemkinu« — narod in sicer to pot od tujcev zasluženi in trpeči azijski narod, ki se bori za človeške pravice. — Vkljub nekaterim pomanjkljivostim pa je »Naval preko Azije« film, ki kot stolp presega vso nemško in ameriško produkcijo zadnjih let. — Drugo zelo znamenito rusko delo je film »Ječa« (Gosvoen-kino; nemška predelava od Ernsta Tollerja); to je prvo delo mladega režiserja in Eisensteinovega učenca Raimanna. Ta film nam slika strašno ravnanje s političnimi kaznjenci v neki sibirski caristični ječi ter njih osvoboditev z oktobersko revolucijo. V nasprotju z »Navalom preko Azije« je ta film nekoliko preveč stiliziran. Sijajne scenske slike se vrste druga za drugo, režija povsod suvereno obvladuje in oblikuje snov, vendar pogrešamo v filmu naturalistično ostrino. Posebno so jermiki preveč shematično orisani, pojmovani so kot tipi in ne kot živi ljudje. Raimann podlega napaki, ki se je tudi Eisenstein v svojem zadnjem delu (»Deset dni, ki so pretresli svet«) ni znal popolnoma ogniti; ta napaka pa je, da stopajo učinki slik in fotografske možnosti preveč v ospredje, s čimer zakrivajo mestoma namen in smisel dejanja. S tem izgubi film živo silo, na drugi strani pa vzbujajo zopet pri gledalcih zanimanje za obliko in stil. — Tudi »Ječa« spada vkljub vsem napakam k najboljšim ustvaritvam svetovne produkcije in mladi Raimann se je že s svojim prvim delom izkazal kot režiser nenavadne nadarjenosti.

Velik uspeh obeh filmov pri berlinskem občinstvu pa nam kaže, da je začela javnost že pojmovati razliko med militarističnim in erotičnim Ufa-kičem in pravo filmsko umetnostjo.

„Cankarjeva družba“ ustanovljena.

V petek, 1. marca, se je vršil ustanovni občni zbor »Cankarjeve družbe« ob lepi udeležbi zastopnikov kulturnih, strokovnih in gospodarskih delavskih organizacij.

Občni zbor je z zadovoljstvom sprejel na znanje poročilo pripravljalnega odbora, ki je od dne potrditve pravil pa do ustanovnega občnega zbora zbral že 300 rednih članov in 22 ustanovnikov »Cankarjeve družbe«. Pravila, predložena po pripravljalnem odboru in odobrena po velikem županstvu, je občni zbor brez debate soglasno sprejel na znanje. Letna članarina znaša po sklepu občnega zbora Din 20.—, za kar dobi vsak član štiri lepe knjige do božiča. Ustanovna za privatnike znaša Din 500.—, za društva Din 1000.—. Ustanovniki prejmejo redne publikacije družbe do smrti.

K 3. točki dnevnega reda je bilo soglasno izvoljeno načelstvo in nadzorstvo, ki se je na svoji 1. seji takoj po občnem zboru konstituiralo sledeče: Vuk Ivan, predsednik, Oslak Josip, I. podpredsednik, Mlinar Ivan, II. podpredsednik, Rado Celestnik, blagajnik, Štukelj Ciril, tajnik, Bratko Kreft, gospodar, Rakovecva Kristina, Tine Korimšek (Trbovlje), Kuhar Lovro (Guštanj) in Kobler, odborniki; predsednik nadzorstva, dr. Jelenc Celestin, člana nadzorstva: Tone Seliškar in Cvetko Kristan. V odboru so tako zastopane vse glavne delavske zveze, industrijski centri Slovenije, delavci in intelektualci. Občni zbor je sprejel na znanje predlog s. Krefta, da izda »Cankarjeva družba« za leto 1930 do letošnjega božiča sledeče knjige: Delavski koledar v velikem formatu in s pestro vsebino ter z mnogimi slikami; Borisa Lavrenjeva revolucionarsko-pustolovno povest »Enoinštirideseti«; Beerovo poljudno zgodovino socializma in socialnih bojev od starega veka dalje in eno slovensko originalno socialno povest. Končno so delavci iz tovarn poročali, da je splošno navdušenje za to družbo in so navsotvali odboru, da pridno in dobro dela, da izvede vse sklepe občnega zbora in tako izpolni vse nade, ki jih ima delavstvo v »Cankarjevo družbo«.

Odbor je na svoji prvi seji sklenil vse podrobno o nabiranju članov. Podružnice in posamezni sodrugi bodo dobili tozadevne okrožnice. V našem listu bomo priobčili tudi lep manifest »Cankarjeve družbe« na delavce, kmete in intelektualce.

Maribor.

Vsem delavskim kulturnim društvom! Za pripravo akademije dne 30. aprila se bo vršila v petek, dne 8. marca ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu seja vseh mariborskih delavskih kulturnih društev. Vsako društvo se naproša, da zastopa sejo z dvema delegatoma.

Obsodba Ludvika Tomažiča. V vednost in svarilo našim čitateljem in prijateljem poročamo, da je bil minulo soboto pri okrajnem sodišču v Mariboru 24-letni zasebni uradnik Ludvik Tomažič iz Maribora obsojen na dva mesca zapora radi goljufije. Ludvik Tomažič se je silil tudi v naše vrste, ki jih je zapustil s tem, da

je nabiral oglase za naše liste in kolarje, denar pa vtaknil v svoj žep in na ta način ogoljufal upravo »Volksstimme« in tudi sicer izvajal ljudem na nepošten način denar iz žepa. Celo klišeje je goljufiv: Tomažič odnašal ljudem, ki so pri njemu naročili in plačali oglase. Iz kazenskega lista je bilo razvidno, da je bil Tomažič že tudi radi tatvine predkaznovan na 6 tednov zapora. Svarimo torej naše ljudi: pred Tomažičem, ki je stanoval sedaj na Koroski cesti v gostilni Woch z nekim železniškim uradnikom C., ki pa je tudi zaprt radi goljufije.

Prstan se je našel na Tvorniški cesti v Mariboru in se dobi v upravi »Delavske Politike«.

Župnik Erhatic laže in še grozi.

Ponovni debelo tiskani članki v »Delavski Politiki« in »Volksstimme« z očitki, da župnik Martin Erhatic od Sv. Jakoba v Slov. goricah laže, niso doslej zalegli nič, čeprav smo vedno g. Erhaticu pozivali, naj nas toži radi žaljenja časti po skrajno strogem tiskovnem zakonu. Očitano lažanje je župnik Erhatic mirno vtaknil v žep. Pač pa je imel ta župnik Erhatic drznost, da je minulo nedeljo zopet po prižnici kričal o brezverskih časopisih in se znašal nad hišami, pri katerih se baje čitajo brezverski časopisi. Če si župnik Erhatic misli, da se še kdo njegovih groženj boji, je nedvomno slep. Še bolj se pa moti gospod Erhatic, ako misli, da bo s tem kričanjem speljal boj proti njegovim lažem in proti nepostavnim pogrebnim računom na brezversko polje. Mislimo, da se tudi škofijski ordinarijat ne bo dal na ta način preslepiti v svoji preiskavi in da bo znal tudi iz zadnje vloge župnika Erhaticu na ordinarijat izluščiti resnico.

Mi pa bomo skrbeli, da gradiva za preiskavo proti Erhaticu ne bo zmanjkalo in da se bo ravno nad držnim Erhaticem izpolnil narodni pregovor: »Božji mlini meljejo počasi, pa gvišno.« Ta resnica ljudskega pregovora se bo nad Erhaticem izpolnila z železno roko in mu tudi vse njegove pridige o brezverskih časopisih ne bodo nič pomagale. Erhatic prav dobro ve, da v tem boju ne gre za vero in ne za duhovnika, ampak samo za Erhaticev žep in povemo Erhaticu še to, da se tudi z njegovo oguljeno obleko ne bo dal nihče več slepiti toliko časa, dokler bomo vedeli, da ima Erhatic polno klet vina, polne hleve živine, sijajno opremljene sobe, kuhinjo, krasno cerkveno poslopje in še svoj lastni vinograd, ki si ga je kupil in prigrisporil že tekom parletnega župnikovanja pri Sv. Jakobu. Prihodnjic bomo iznesli še hujše stvari, tudi to, kako je župnik na kuru meh gonil ter o župnikovih bikih in mrjascih.

Železničarji, ne delajte si iluzij!

Železničarji so bili zopet enkrat inenitno potežnjeni. Ze od prevrata živi dobršen del železničarjev v iluziji, da se bo enkrat njihov bedni položaj zboljšal, en del pa se zaveda tega, da se bo položaj zboljšal šele tedaj, ko bodo železničarji to sami hoteli, to je, da se organizirajo po vzgledu železničarjev drugih držav. Oni organizacij-

ske leni del je upal ob vsaki spremembi režima, da bo zdaj pa zdaj ta in ta minister nekaj izdatnega podvzel, češ, saj nam morajo nekaj dati. Zastonj je takim ljudem vsaka beseda, oni žive v zmoti dalje, da bo nekaj samo prišlo. Ko je prišel sedanji režim na krmilo, so se iluzije neskončno povečale. K temu pa niso malo pripomogli

dnevni časopisi, med katerimi je bil tudi čvrsti vredni »Slovenec«, ki mu ni prav nič težko, danes demantirati ono, kar je večeraj sam trdil ter obljuboval.

Da med železničarji vlada črna beda ter pomanjkanje, tega ni treba posebej naglašati, kajti to ve vsa široka javnost ravno tako dobro, kot vedo železničarji sami. Kajti obrtniki vseh vrst, ki so več ali manj na železničarje navezani, gredo vsled premajhnih plač železničarjev sami v nič. A najbolj trpe pa delavci, katerih je okrog 60 odstotkov od celokupnega žel. osebja. Med tem, ko je nastavljeno osebje vendar le enkrat prišlo do vsaj enega dela razlik, delavci ne dobe razlik, četudi njim ravno tako uprava iste dolguje in sicer v ljubljanski direkciji. Obljublja se delavcem že več let pravilnik in ta bi imel sedaj stopiti v veljavo, toda iz sledečega izhaja, da ne bo še dolgo nič!

Ker se delavstvo neprestano obrača na zaupnike z vprašanji glede pravilnika, je najbolje, da objavimo izjavo, ki jo je pustil minister za železnice v nedeljskem »Slovenec« objaviti.

Objava se glasi:

Ne vzbujajte pretiranih želj. — Resen opomin železniškega ministra, da ne bo nepotrebnih razočaranj.

Nekateri listi stalno vzdržujejo vest, da je v najkrajšem času pričakovati sprememb zakona o državnem prometnem osebju. V svojih trditvah so se povzpeli celo tako daleč, da so našli poviške plač, ki jih bodo prejemale železniški uradniki. To pišanje gre zelo nasproti željam, ki jih po pravici povzročata težavno materialno stanje državnih železničarjev. Mnogi železničarji so si sami ustvarili nadaljnje kombinacije. Ker je bila želja mati teh vesti, so na podlagi tega delali račune.

Povdariti je, da je potrebna največja previdnost, ker so državne finance slabe. Tudi železniška sredstva za enkrat ne zadostujejo, da bi se mogla pričakovati kakšna učinkovitejša rešitev tega vprašanja. Zato je svariti dotične uradnike in dotične organizacije, ki so sklicale seje, da pripravijo posamezne spomenice, oziroma, ki so odposlale ali hočejo odposlati v Beograd svoja zastopstva.

Nadalje je ugotoviti, da je imeti v vidiku tudi to, da ni ničesar na tem, da bi bil pravilnik o delavcih v državnih podjetjih, v kurilnicah itd., gotov. Tudi tukaj je vprašanje velike finančne peze, ki si naj jo država naprti na svoje rame. Res se sicer to vprašanje obravnava in proučuje ter se mu posveča največja pozornost.

Pomisli je treba, da bi se storilo zelo dobro delo, ako bi se ta stran železniškega vprašanja prva rešila. Kljub temu, da je bilo vprašanje pokojninskega sklada železniških delavcev bivše južne železnice in državne železnice v območju Slovenije ter dalje pod zagrebškim in sarajevskim ravnateljstvom vsaj delno rešeno, je pokojninski sklad teh delavcev takorekoč v zraku in je glede na celo državo izmed kardinalnih vprašanj. Ne samo, da ni mogoče trenutno rešiti vprašanja prometnega osebja, tudi ni mogoče urediti vprašanja pokojninskega sklada železniških delavcev. Računa se, da bo v ta pokojninski sklad prispevala država polovico, delavci pa polovico. Država pa bi financiranje vsaj v začetku vzela v svoje roke. Tudi pri izračunavanju se je takoj pokazalo, da bi prišlo do več deset milijonov, kar bi državo le preobčutno preobremenilo.

Obenem se opozarja, kar se tiče zakona o prometnem osebju, da je treba pri pravosodnem ministru, kjer posluje itak stalna komisija za revizijo splošnega uradniškega zakona, najprej urediti vprašanje splošnega položaja državnega uradništva nasproti državi. Nato pride ves ta material pred stalni zakonodajni svet. Nato pa bi se, če bi to pripuščal materialni položaj države in prometnega ministru, pristopilo k učinkovitejši rešitvi zakona o državnem prometnem osebju.

K zakonu o državnem prometnem osebju je izdalo prometno ministvo to-le uradno obvestilo:

»V poslednjem času se v dnevnem časopisu raznašajo najrazličnejše verzije, da se izdeluje v prometnem ministru nov zakonski načrt o državnem prometnem osebju. Nekateri listi so objavili tudi podatke o povišanju dohodkov. Da zainteresirana javnost ne bi bila napačno poučena, se posebno uradništvu objavlja to-le: Vprašanje novega zakonskega načrta o državnih uradnikih je preneseno na pristojno mesto. Dokler se ne izdelajo splošna načela tega zakonskega načrta, tudi prometno ministvo ne more pristopiti k izdelavi zakona o državnem prometnem osebju. Res pa je, da se posveča osebemu vprašanju železniškega uradnega osebja že sedaj posebna pozornost.«

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo galanterije, specerije, hišnih in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles čez zimo, vse to nudi in izdeluje mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR
Tattenbachova ulica 14.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3,80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3,60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) na zavojnico.

Creppe de Chine

in foular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trpina, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sezganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerno cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Produktivna zadruga mizarških mojstrov

F. Z. Z. O. Z.

Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno nižjanih cenah, zelo solidno in dobro čelo. Eno leto garancije. Samo pri Produktivni zadrugi mizarških mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Tvornica štampiljk

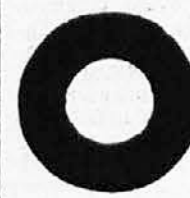
in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno perivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.